

trækspillet ikke et »fint« instrument? eller pejle sig ind på noget så specielt og morsomt som balalaikaforeningen i København. En forudsætning for den art af intensiv udstillingsvirksomhed vil dog være en langt større økonomisk kapacitet, end hvad man med selv livlig fantasi kan forestille sig i den nærmeste fremtid, og den skitserede udvikling vil derfor være – om ikke just utopia, så dog en stund endnu af visionær karakter.

HENNING URUP:

Registrering af spillemandsmusik med henblik på databehandling

Formålet med nærværende undersøgelse er en systematisk beskrivelse af det melodistof i forbindelse med dansebeskrivelser, som er overleveret i dansk folkelig tradition og med udgangspunkt i optegnelser, som i hovedsagen er indsamlet og udgivet af den danske »Foreningen til Folkedansens Fremme« i 20. århundredes første del.

Materialet fra Danmark har store lighedspunkter med grænselandenes – bl. a. det fra det øvrige Skandinavien. Derfor vil det være naturligt, at en undersøgelse af denne art udvides til at omfatte hele det nordiske område med tilhørende grænseområder, og med henblik herpå vil det være ønskeligt, at tilsvarende undersøgelser i bl. a. andre nordiske lande udføres med en metodik, der tillader en umiddelbar sammenarbejdning af materialet og undersøgelsesresultaterne – eventuelt ved koordination af registrering og kodningsprincipper.

Stoffet er karakteristisk ved at tildels bestå af indbyrdes beslægtede varianter og iøvrigt både koreografisk og melodimæssigt at indeholde en række faste grundformler. Det er således nærliggende at søge stoffet registreret på en måde, der tillader en form for mekanisk databehandling af materialet.

Et primært problem er således at udvikle en registreringsmetode, der definerer kilde-materialet klart og entydigt, og som giver mulighed for en passende kodning. Databehandlingsmetoderne kan være manuelle (hulkort, kant- og/eller sigt-), eller mekaniske (maskinhulkort eventuelt EDB). Betingelsen

for en ren mekanisk analyse af materialet er, at dette er kodet med tilstrækkelige og præcist definerede oplysninger og karakterer, og tillige at opgaven og analysen er formuleret helt præcist og fuldstændigt. Herefter er oversættelse til et passende programmeringssprog en rutinesag, men kendskabet hertil vil nok være til hjælp ved problemstillingen og formuleringen.

Nærværende undersøgelse er baseret på manuel databehandling. Herved opnås at teknikken kun er en hjælp til sortering af materialet, og afgørelsen træffes overalt af undersøgeren d. v. s. af en menneskehjerne. Dette vil muligvis ofte være en fordel ved en indledende undersøgelse, hvis materialet tillader det.

En ren mekanisk (eventuelt EDB) analyse kræver som før omtalt en betydelig mere udviklet kodning og tillige forhåndskendskab til materialet, idet alle faktisk forekommende egenskaber af praktiske årsager næppe kan medtages i koden. Man må derfor foretage et udvalg, og at foretage dette på en fornuftig måde kræver kendskab til materialets art. Det vil dog være en fordel at tilrettelægge metoden således, at en udvidelse til et mere avanceret databehandlingssystem med en udvidet kode umiddelbart er mulig.

Efter disse indledende almene betragtninger skal den her anvendte metode belyses nærmere.

Parrene bestående af en melodi og en koreografisk beskrivelse af den til melodien hørende dans registreres på et kartotekskort, der er udført som et kanthulkort. Kortene forsynes med løbenumre, og et tal er således benævnelse for det datalogiske dokument, der består af kartotekskortet med påførte oplysninger omfattende løbenummer, melodien noteret i sædvanlig nodenotation, titel, koreografisk beskrivelse og topografiske oplysninger og tillige en talkode, der påskrives kortet og klippes i kortets kant.

Det viste kartotekskort angiver den optegnelse, der findes på side 34 i FFF Lo-Fa: Gamle Danske fra Lolland-Falster udgivet ved Foreningen til Folkedansens Fremme (København 1960).

Den angivne analyse er sædvanlig formanalyse, idet romertal angiver harmonisk trin og arabertal melodisk trin. Analysen er således sat i relation til et sædvanligt tonalt dur/mol-system, hvilket koden også er. Dette er, som det senere skal belyses, en

svaghed. Resultatet heraf er, at koden får mindre og mere upræcist informationsindhold – men også mindre omfang, hvilket er en fordel ved hulkort.

Den topografiske angivelse refererer til en til nærværende undersøgelse udarbejdet opdeling af Danmark. De topografiske områder angives ved et tocifret tal. Eksempelvis angiver 26 området Lolland-Falster.

Ved angivelse af koreografien er anvendt et forkortelsessystem baseret på opstilling af typer m. v. På det viste kort er anvendt følgende symboler:

Kr : kreds
 Pv : parvis
 Os : omsving
 Fg : figurering
     (dansefigur foran meddanser)
 sv : svingtrin
 ch : chasse
 ga : gangtrin
 ap : appel (tramp)
 uf : uden fatning
 lf : lukket fatning
     (arm om meddanser)
 r : ret om
 a : avet om
 th : til højre
 tv : til venstre

Koden er udført i form af et dekadisk tal med 16 cifre, hvoraf 4 cifre er reserveret til løbenummer og de resterende udtrykker topografiske, musikalske og koreografiske karakterer. Ved anvendelse af en talkode opnås, at koden umiddelbart eller med en hensigtsmæssige udvidelse vil kunne anvendes i forbindelse med forskellige – også mekaniske databehandlingsmetoder – herunder EDB. Koden er udformet med henblik på anvendelse af kanthulkort og indeholder for få oplysninger til umiddelbart at kunne danne basis for en ren mekanisk analyse. Den anvendte registreringsmetode giver dog en præcis definition af materialet og er egnet til at danne udgangspunkt for analyse ved databehandlingsmetoder af forskellig art.

Kodens opbygning fremgår af følgende:

Kode: ABCD – EFG – HJKLM – NOPQ
 lb.nr. topografi musik koreografi

Den på det viste kort angivne kode indeholder følgende oplysninger:

EF : 26 = Lolland-Falster
 G : 5 = ingen særlige kommentarer
 H : 2 = kun 2-delt taktart
 J : 1 = ens grundtone, kun dur
 K : 1 = formlend med ens længde = 8 takter
 L : 2 = 2 formlend
 M : 1 = der forekommer lydfrembringelse (appel)
 N : 3 = figurtype
 O : 7 = opstilling i kreds
 P : 6 = der forekommer rotation i mindst halvdelen samt figurering
 Q : 1 = ensartet dansetempo, og trinbevægelse i mindst halvdelen af uens varighed uden hop.

Enkelte af de problemer, der kan forekomme i forbindelse med registreringen, kan antydes ved følgende eksempler.

Taktart? Ex. 1

Tonalitet? Ex. 2,3,4

Formledstrukturer? Ex. 5,6

Det er her klart, at sammenligningen med dur/mol – altså med en opstillet »normal« er en svaghed (som giver en kortere kode – her kun ét ciffer). Det ideelle må være en formel, der angiver faktiske egenskaber ved det anvendte tonemateriale – eventuelt udtrykt i en passende talkode, men her vil det være nødvendigt at disponere over flere cifre. Lignende forhold gælder også for de rytmiske, formmæssige og koreografiske strukturer og eventuelle yderligere oplysninger (topografi, sociologi m. m.). En mere avanceret kodning kan muligvis baseres på separat registrering af melodiled og koreografiled og tillige med en kode for kombinationer heraf med hertil hørende oplysninger.

De her antydede problemer er kun nogle blandt flere, men grundprincipperne for den anvendte metode til registrering af spillemandsmusik og hertil hørende koreografiske faktorer, som ofte helt nødvendigt hører med i billedet, skulle dog fremgå af det her fremførte.

RE 254

TITEL To-hurt

TYPE Figur

Parris i Kreds

LOC. Hamemose dist. Lolland

OP. 789

NO 26

EDIT./NR PFF Lo-Fc s. 34

COLL./TRAD.

EGNE 0254-265-21121-3761

SIDR. 21-12-69 NU

EKENHED

PARALLEL

MOLLER & LANDSCHULTZ · Tlf. (01) 12 82 01

Multitap nr. 1247

MELLE-FORM: $G^I \parallel 2: A^I - A^I - B^I - B^I - B^I - B^I \parallel A^I - A^I$

KORDELS-FORM: $A - B - b - b \parallel A$

KORDEGRAF: $Kr. Pv: \parallel Kr. 5a / 0, Kr. 5su - Fg. P. 5, ch. 4g, 4p \parallel Pv. 0s, r. 2u$

MELODI

Ex. 1. Nr. 113 Pær'vals (Vestjylland)

6 | $\frac{6}{8}$ | $\frac{2}{4}$ | $\frac{3}{3}$ | $\frac{3}{3}$ |

Ex. 2. Nr. 458 Kræn Gaades Firetur (Hadsundegnen)

$G^I \parallel 2: A^I \parallel B^I \parallel C^I \parallel 3: D^I \parallel$

al. $B^I \rightarrow 5$

Ex. 3. Nr. 346 Petersen (Læsø)

G^+
 2: ||: A^I 4 ||: $B^I-V \rightarrow 1$ || el. 2

Ex. 4. 1. Brudestykke (Sønderho, Fanø)

2: ||: A 7 || B 7 ||

Ex. 5. Nr. 130 Per Snedkers Polka (Herningegnen)

D^+
 2: A^I 4 - A^I 4 - B^I 8 el. D^+ 2: A^I 4 - a 4 - B^I 8

Ex. 6. Nr. 175 Grønnehavestykket (Odsherred)

A a 8 - a 8 - B b 8 - b 8 - C c 8 - c 8 - D d 8 - d 8
 el. A a 8 - a 8 - B b 8 - b 8 - C c 8 - c 8 - D d 8 - d 8
 el. A 8 - A 8 - B 8 - B 8 - C 8 - C 8 - D 8 - D 8